

WYNIKOWY SZACUNEK PRODUKCJI GŁÓWNYCH ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH I OGRODNICZYCH W 2003 R.¹⁾

Zbiory głównych upraw rolnych i ogrodniczych w 2003 r. przedstawiają się następująco:

- **zboża ogółem** - 23,4 mln t, tj. o 13,0% mniej od ubiegłorocznych;

w tym:

- **zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi** - 21,5 mln t, tj. o 13,7% mniej od ubiegłorocznych;
- **rzepak i rzepik blisko** - 0,8 mln t, tj. o 16,1% mniej od zbiorów uzyskanych w 2002 r.;
- **ziemniaki** - 13,7 mln t, tj. o 11,5% mniej od zbiorów uzyskanych w ubiegłym roku;
- **buraki cukrowe** - 10,9 mln t, tj. o 19,1% mniej od uzyskanych w roku 2002;
- **warzywa gruntowe** - 4,4 mln t, tj. o 12,0% więcej od uzyskanych w 2002 r.;
- **owoce z drzew** - 2,9 mln t, tj. o 10,4% więcej od zbiorów ubiegłorocznych;
- **owoce jagodowe** - 0,4 mln t, tj. o 4,6% więcej niż w 2002 r.

¹⁾Informacja zawiera wyniki trzeciego w br. tzw. wynikowego szacunku plonów i zbiorów zbóż, rzepaku i rzepiku, ziemniaków, buraków cukrowych, warzyw gruntowych oraz owoców z drzew i jagodowych, opracowane na podstawie badań reprezentacyjnych przeprowadzonych w 1% próbie gospodarstw indywidualnych, wyników sprawozdawczości z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek oraz ocen i ekspertyz przeprowadzonych w listopadzie br. Oceny i ekspertyzy przeprowadzili rzeczoznawcy GUS, poczynając od szczebla gminnego, w wyniku lustracji pól i sadów. Powierzchnię upraw przyjęto wg wyników czerwcowego badania reprezentacyjnego użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów i pogłowia zwierząt gospodarskich przeprowadzonego w 2% próbie gospodarstw indywidualnych oraz sprawozdawczości z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek.

I PRODUKCJA GŁÓWNYCH UPRAW ROLNYCH

Zboża

Warunki agrometeorologiczne charakteryzowały się w br. dużym zróżnicowaniem i na przeważającym obszarze kraju były na ogół niekorzystne dla wzrostu i rozwoju zbóż. W wyniku bardzo nierównomiernego rozkładu opadów, w niektórych rejonach znaczny ich niedobór w okresie lata, przy dużym osłonecznieniu i wysokich temperaturach powietrza, spowodował skrócenie okresu nalewania ziarna i przyspieszył dojrzewanie zbóż, co w konsekwencji negatywnie wpłynęło na uzyskane w tych rejonach plony. Zebrane ziarno zbóż było bardzo suche. Ziarno zbóż, zwłaszcza jarych charakteryzowało się stosunkowo niskim ciężarem 1000 ziaren. Lokalnie występowały gwałtowne burze i gradobicia powodujące wylęganie łanów zbóż co powodowało większe straty podczas zbiorów.

Według wstępnych danych z szacunku wynikowego powierzchnia uprawy **zbóż ogółem** wyniosła 8,2 mln ha i była o ok. 130,4 tys. ha (o 1,6%) mniejsza od ubiegłorocznej oraz o 0,6 mln ha (o 7,2%) mniejsza od średniej z lat 1996-2000.

Plony zbóż ogółem oszacowano na 28,7 dt/ha, tj. o 3,7 dt/ha (o 11,4%) mniej od uzyskanych w 2002 r, a w porównaniu do średniej z lat 1996-2000 więcej o 0,1 dt/ha (o 0,3%).

Zbiory zbóż ogółem szacuje się na 23,4 mln t, tj. mniej o blisko 3,5 mln t (o 13,0%) od uzyskanych w roku ubiegłym, a w porównaniu do średniej z lat 1996-2000 mniej o prawie 1,8 mln t (o 7,1%).

Łączną powierzchnię **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** wstępnie określono na ponad 7,8 mln ha, tj. o ok. 169,3 tys. ha (o 2,1%) mniej od powierzchni ubiegłorocznej prawie o 0,9 mln ha (o 10,2%) mniej w porównaniu do średniej z lat 1996-2000.

Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi szacuje się na 27,6 dt/ha, tj. o 3,7 dt/ha (o 11,8%) mniej od uzyskanych w roku ubiegłym i o 0,8 dt/ha (o 2,8%) mniej od średniej z lat 1996-2000.

Ocenia się, że z wyjątkiem gryki, prosa i pozostałych zbożowych wszystkie gatunki zbóż plonowały niżej w porównaniu z plonami uzyskanymi w roku ubiegłym i tak: pszenica ozima o 4,8 dt/ha (o 12,0%), pszenica jara o 2,9 dt/ha (o 9,0%), żyto 3,2 dt/ha (13,0%), jęczmień ozimy o 5,7 dt/ha (o 16,9%), jęczmień jary o 3,9 dt/ha (o 12,3%), owies o 2,2 dt/ha (o 8,9%), pszenżyto ozime o 3,9 dt/ha (o 11,8%), pszenżyto jare o 3,7 dt/ha (o 13,4%), a także mieszanki zbożowe ozime o 2,4 dt/ha (o 8,3%) i mieszanki zbożowe jare o 3,4 dt/ha (o 12,1%).

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na 21,5 mln t, tj. o 3,4 mln t (o 13,7%) mniej od ubiegłorocznych, natomiast w porównaniu do średniej z lat 1996-2000 mniej o ponad 3,1 mln t (o 12,7%).

Tabl. 1. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż

Wyszczególnienie	1996-2000 ^{a)}	2002	2003	
	w liczbach bezwzględnych		2002=100	
Ogółem				
Powierzchnia w mln ha	8,8	8,3	8,2	98,4
Plony z 1 ha w dt	28,6	32,4	28,7	88,6
Zbiory w mln t	25,2	26,9	23,4	87,0
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi				
Powierzchnia w mln ha	8,7	7,9	7,8	97,9
Plony z 1 ha w dt	28,4	31,3	27,6	88,2
Zbiory w mln t	24,6	24,9	21,5	86,3

^{a)} Przeciętne roczne.

Zbóż intensywnych łącznie (pszenicy, jęczmienia i pszenżyta) zasiano 4,3 mln ha, tj. mniej w porównaniu do powierzchni ubiegłorocznej o prawie 0,1 mln ha (o 2,2%), ich udział w grupie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wynosi 55,5%, a więc pozostał na poziomie roku ubiegłego.

Tabl. 2. Struktura zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi

Wyszczególnienie	1996-2000 ^{a)}	2002	2003
	w %		
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	100,0	100,0	100,0
z tego:			
Pszenica ozima	22,0	24,7	23,8
Pszenica jara	7,8	5,7	5,9
Żyto	26,3	19,7	19,0
Jęczmień ozimy	1,7	2,2	1,4
Jęczmień jary	11,6	11,0	11,7
Owies	6,8	7,6	6,8
Pszenżyto ozime	6,7	10,3	11,2
Pszenżyto jare	0,9	1,6	1,5
Mieszanki zbożowe ozime	.	0,9	0,8
Mieszanki zbożowe jare ^{b)}	16,2	16,3	17,9

a. Przeciętne roczne b) Mieszanki zbożowe do 2000 r. razem (ozime i jare).

W grupie zbóż intensywnych zwiększyła się powierzchnia uprawy: pszenżyta ozimego o 54,8 tys. ha (o 6,7%), jęczmienia jarego o 34,3 tys. ha (o 3,9%), a także pszenicy jarej o 7,1 tys. ha (o 1,6%), natomiast zmniejszyła się powierzchnia zasiewów: pszenicy ozimej o 113,2 tys. ha (o 5,8%), jęczmienia ozimego o 68,8 tys. ha (o 38,8%) i pszenżyta jarego o 13,1 tys. ha (o 10,3%). Przy plonach zbóż intensywnych ocenionych na 31,3 dt/ha, tj. o 4,4 dt/ha (o 12,3%) niższych od ubiegłorocznych, zbiory tych zbóż szacuje się na 13,5 mln t, tj. o ponad 2,2 mln t (o 14,1%) mniej od uzyskanych w 2002 r. (przy zmniejszonej powierzchni ogółem uprawy zbóż intensywnych o niespełna 0,1 mln ha).

Zbóż ekstensywnych (żyta, owsa i mieszanek zbożowych) zasiano prawie 3,5 mln ha, tj. mniej niż w 2002 r. o ok. 70,3 tys. ha (o 2,0%), a ich udział w grupie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniósł 44,5%, tj. na poziomie roku ubiegłego.

W grupie zbóż ekstensywnych zwiększyła się jedynie powierzchnia mieszanek zbożowych jarych o 95,7 tys. ha (o 7,4%), natomiast zmniejszyła się powierzchnia uprawy żyta - do niespełna 1,5 mln ha, tj. o 81,0 tys. ha (o 5,2%). Powierzchnia mieszanek zbożowych ozimych zmniejszyła się o 6,7 tys. ha (o 9,4%) i powierzchnia uprawy owsa o 78,3 tys. ha (o 12,9%). Na skutek ograniczenia powierzchni uprawy zbóż ekstensywnych, przy plonach wyszacowanych na 23,0 dt/ha, a więc niższych od uzyskanych w roku ubiegłym o 2,9 dt/ha (o 11,2%), ocenia się, że uzyskane zbiory są mniejsze od ubiegłorocznych o prawie 1,2 mln t (o 13,0%) i wynoszą niespełna 8,0 mln t.

W grupie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w porównaniu do 2002 r. o blisko 0,2 mln ha (o 4,7%) zmniejszyła się powierzchnia uprawy zbóż ozimych, i wyniosła niespełna 4,4 mln ha. Ocenia się, że plony **zbóż ozimych** wyniosły 29,0 dt/ha i były niższe od ubiegłorocznych o 4,1 dt/ha (o 12,4%). Najwyższe plony zbóż ozimych, powyżej 35,0 dt/ha, osiągnięto w województwach: opolskim (40,1 dt/ha), dolnośląskim (35,5 dt/ha) i warmińsko-mazurskim (35,4 dt/ha), natomiast najniższe plony zbóż ozimych poniżej 24,0 dt/ha uzyskano w województwach: lubuskim (20,3 dt/ha) i łódzkim (22,7 dt/ha).

Tabl. 3. Plony zbóż ozimych

Wyszczególnienie	1996-2000 ^{a)}	2002	2003	
	z 1 ha w dt			2002=100
Pszenica	35,5	40,0	35,2	88,0
Żyto	22,7	24,6	21,4	87,0
Jęczmień	32,8	33,8	28,1	83,1
Pszenżyto	30,8	33,0	29,1	88,2
Mieszanki zbożowe ^{b)}	27,0	28,9	26,5	91,7

a) Przeciętne roczne b) mieszanki zbożowe do 2000 r. razem (ozime i jare).

Zbiory zbóż ozimych łącznie szacuje się na ok. 12,7 mln t, tj. o blisko 2,5 mln t (o 16,4%) mniej od ubiegłorocznych, w tym zbiory:

- pszenicy ozimej na ok. 6,5 mln t, tj. o 1,3 mln t (o 17,0%) mniej niż w 2002 r;
- żyta na ok. 3,2 mln t, tj. o prawie 0,7 mln t (o 17,2%) mniej niż w roku ubiegłym;
- pszenżyta ozimego na ponad 2,5 mln t, tj. o niespełna 0,2 mln t (o 5,9%) mniej niż w 2002 r.

Najwyższą produkcję ziarna zbóż ozimych, powyżej 1,0 mln t osiągnęły województwa: wielkopolskie (1,8 mln t), mazowieckie (1,3 mln t), lubelskie i kujawsko-pomorskie (po 1,2 mln t), dolnośląskie (1,1 mln t), natomiast najmniejszą, poniżej 0,5 mln t, odnotowano w województwach: lubuskim (0,2 mln t), świętokrzyskim (0,3 mln t), śląskim, małopolskim i podkarpackim (po 0,4 mln t) oraz podlaskim (0,5 mln t).

Powierzchnia **zbóż jarych** w porównaniu do zasiewów ubiegłorocznych zwiększyła się o 45,6 tys. ha (o 1,4%) i wyniosła blisko 3,4 mln ha.

Plony **zbóż jarych** ocenia się na 25,8 dt/ha, tj. o 3,1 dt/ha (o 10,7%) mniej od uzyskanych w roku ubiegłym. Najwyższe plony zbóż jarych powyżej 30,0 dt/ha uzyskano w województwach: opolskim (34,4 dt/ha) i śląskim (31,3 dt/ha), natomiast najniższe poniżej 23,0 dt/ha w województwach: lubuskim (16,8 dt/ha), łódzkim (22,4 dt/ha) i zachodniopomorskim (22,8 dt/ha).

Tabl. 4. Plony zbóż jarych

Wyszczególnienie	1996-2000 ^{a)}	2002	2003	
	z 1 ha w dt			2002=100
Pszenica	29,8	32,2	29,3	91,0
Jęczmień	29,5	31,7	27,8	87,7
Owies	24,4	24,6	22,4	91,1
Pszenżyto	26,1	27,7	24,0	86,6
Mieszanki zbożowe ^{b)}	27,0	28,1	24,7	87,9

a. Przeciętne roczne b) Mieszanki zbożowe do 2000 r. razem (ozime i jare).

Zbiory zbóż jarych łącznie szacuje się na ok. 8,8 mln t, tj. o ponad 0,9 mln t (o 9,6%) mniej od uzyskanych w roku ubiegłym, w tym zbiory:

- pszenicy jarej na ok. 1,3 mln t, tj. o ponad 0,1 mln t (o 7,6%) mniej niż w 2002 r.;
- jęczmienia jarego na ponad 2,5 mln t, tj. o ponad 0,2 mln t (o 8,8%) mniej od zbiorów ubiegłorocznych;
- owsa na blisko 1,2 mln t, tj. o ponad 0,3 mln t (o 20,5%) mniej niż w 2002 r.

Najwyższe zbiory zbóż jarych, powyżej 1,0 mln t uzyskały województwa: mazowieckie i lubelskie (po 1,1 mln t), natomiast najniższe, poniżej 0,3 mln t uzyskano w województwach: lubuskim (0,1 mln t) i podkarpackim (0,3 mln t).

Na podstawie przeprowadzonego na przełomie października i listopada wynikowego szacunku produkcji upraw rolnych oszacowano, że w bieżącym roku zwiększyła się powierzchnia kukurydzy uprawianej na ziarno. Powierzchnię uprawy kukurydzy na ziarno wyszacowano na 356,3 tys. ha (w porównaniu do roku ubiegłego zanotowano wzrost o 37,7 tys. ha, tj. o 11,8%). Przy plonach ziarna kukurydzy wyszacowanych na 52,9 dt/ha, a więc o 8,7 dt/ha (o 14,1%) niższych

od ubiegłorocznych, zbiory ziarna kukurydzy wyniosły blisko 1,9 mln t, tj. o 78,3 tys. t (o 4,0%) mniej od uzyskanych w roku ubiegłym.

Rzepak i rzepik

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku (ozimego i jarego łącznie) wyniosła w br. 426,3 tys. ha i była mniejsza od ubiegłorocznej o 12,7 tys. ha (2,9%), a od średniej z lat 1996-2000 większa o 16,7 tys. ha (o 4,1%). Zasiwy rzepaku i rzepiku jarego stanowiły 19,0% ogólnej powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku.

Pomimo słabego przezimowania rzepaku ozimego i dość dużych zaorań na skutek strat zimowych i wiosennych, wczesne rozpoczęcie wegetacji, a także na ogół sprzyjające warunki atmosferyczne wiosną, pozwalały przewidywać dobre plonowanie. Jednak występujące w wielu rejonach kraju w okresie kwitnienia i dojrzewania rzepaku znaczne niedobory opadów, przy wysokich temperaturach powietrza, wpłynęły niekorzystnie na zawiązywanie i wykształcanie nasion w łuszczykach, co spowodowało obniżenie plonowania rzepaku.

Uzyskane w tym roku plony wyszacowano na poziomie 18,8 dt/ha a więc niżej od ubiegłorocznych o 2,9 dt/ha (o 13,4%), a od średniej z lat 1996-2000 niżej o 1,9 dt/ha (o 9,2%). Zbiory rzepaku i rzepiku szacuje się na 799,7 tys. t, tj. o 153,0 tys. t mniej od ubiegłorocznych (o 16,1%).

Tabl. 5. Produkcja rzepaku i rzepiku

Wyszczególnienie	1996-2000a)	2002	2003	
	w liczbach bezwzględnych			2002=100
Powierzchnia w tys. ha	409,6	439,0	426,3	97,1
Plony z 1 ha w dt	20,7	21,7	18,8	86,6
Zbiory w tys. t	846,7	952,7	799,7	83,9

a) Przeciętne roczne

Największe zbiory rzepaku i rzepiku, powyżej 100,0 tys. ton, uzyskały województwa: zachodniopomorskie (119,9 tys. t), wielkopolskie (113,2 tys. t), dolnośląskie (106,3 tys. t), natomiast najmniejsze, poniżej 10,0 tys. ton odnotowano w województwach: świętokrzyskim (2,1 tys. t), małopolskim (3,1 tys. t) i podlaskim (ok. 4,8 tys. t).

Wzrost zbiorów rzepaku i rzepiku w stosunku do roku ubiegłego odnotowano w 3 województwach: pomorskim (o 16,6 tys. t), podlaskim (o 1,3 tys. t), podkarpackim (o 0,3 tys. t), natomiast największy spadek produkcji odnotowano w województwach: kujawsko-pomorskim (o 46,7 tys. t), opolskim (o 22,4 tys. t), wielkopolskim (o 24,0 tys. t), zachodniopomorskim (o 17,9 tys. t), lubelskim (o 12,0 tys. t) i dolnośląskim (o 11,6 tys. t).

Ziemniaki

Powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 765,8 tys. ha i była mniejsza od ubiegłorocznej o 37,6 tys. ha (o 4,7%) i mniejsza o 526,6 tys. ha (o 40,7%) od średniej z lat 1996-2000.

Zmniejszenie powierzchni uprawy ziemniaków w porównaniu do ubiegłorocznej nastąpiło w 10 województwach, a największe w: lubelskim (o 9,7 tys. ha), łódzkim (o 8,8 tys. ha) i podlaskim (o 6,7 tys. ha), natomiast w 6 województwach odnotowano niewielki jej wzrost, a największy w województwach: zachodniopomorskim (o 2,2 tys. ha) i lubuskim (o 1,1 tys. ha).

Przebieg warunków pogodowych w okresie wegetacji ziemniaków na ogół był niekorzystny dla wzrostu i rozwoju roślin. W wielu rejonach kraju znaczny niedobór opadów w czerwcu ograniczał zawiązywanie bulw. Wysokie temperatury powietrza, a także pogłębiająca się w lipcu i sierpniu susza glebowa zahamowały wzrost bulw i wpłynęły niekorzystnie na wysokość plonowania. Występująca na większości plantacji ziemniaków stonka ziemniaczana, a także szkodniki glebowe, zwłaszcza rolnica zbożowa oraz pędraki i drutowce znacznie pogorszyły jakość bulw. Zbiorów ziemniaków dokonywano w optymalnym terminie agrotechnicznym, na ogół w sprzyjających warunkach pogodowych.

Tabl. 6. Produkcja ziemniaków

Wyszczególnienie	1996-2000a)	2002	2003	
	w liczbach bezwzględnych			2002=100
Powierzchnia w tys. ha	1292,4	803,4	765,8	95,3
Plony z 1 ha w dt	183	193	179	92,7
Zbiory w mln t	23,6	15,5	13,7	88,5

a) Przeciętne roczne.

Plony ziemniaków wyniosły 179 dt/ha i były niższe od ubiegłorocznych o 14 dt/ha (o 7,3%) i niższe o 4 dt/ha (o 2,2%) od średnich plonów z lat 1996-2000. Najwyższe plony, powyżej 200 dt/ha uzyskano w województwach: pomorskim (210 dt/ha), i warmińsko-mazurskim (203 dt/ha), a najniższe, poniżej 170 dt/ha w województwach: łódzkim (156 dt/ha), lubuskim (168 dt/ha) i podlaskim (169 dt/ha).

Zbiory ziemniaków w bieżącym roku wyniosły 13,7 mln t, a więc były niższe o ok. 1,8 mln t (o 11,5%) od ubiegłorocznych i niższe o 9,9 mln t (o 41,9%) od średnich zbiorów z lat 1996-2000.

Największą produkcję ziemniaków przekraczającą 2,0 mln t odnotowano w województwie - mazowieckim (2,1 mln t), natomiast najniższe zbiory nie przekraczające 500,0 tys. t odnotowano w województwach: lubuskim (197,3 tys. t), opolskim (259,4 tys. t), warmińsko-mazurskim (466,1 tys. t) i zachodniopomorskim (493,5 tys. t).

Buraki

cukrowe

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych wyniosła 286,3 tys. ha, tj. o 16,7 tys. ha (o 5,5%) mniej od ubiegłorocznej i o 109,1 tys. ha (o 27,6%) mniej od średniej z lat 1996-2000.

Wysokie temperatury powietrza i lokalnie występujący już w maju brak opadów spowodowały, że w niektórych rejonach kraju wschody buraków cukrowych były opóźnione, jednak opady deszczu rejonami występujące na przełomie drugiej i trzeciej dekady maja poprawiły warunki wegetacji roślin. Rośliny buraków cukrowych na skutek dobrego ukształtowania systemu korzeniowego w początkowej i wczesnej fazie wzrostu dobrze zniosły okresy niedoboru wilgoci w okresie letnim. Wysokie letnie temperatury były korzystne dla gromadzenia cukru w korzeniach buraków cukrowych. Wegetacja buraków cukrowych w tym roku była znacznie przyspieszona.

Plony buraków cukrowych w bieżącym roku szacuje się na 380 dt/ha, tj. o 63 dt/ha (o 14,2%) mniej od uzyskanych w roku ubiegłym i o 3 dt/ha (o 0,8%) więcej od średniej z lat 1996-2000. Najwyższe plony, przekraczające 400 dt/ha szacuje się w województwach: pomorskim (442 dt/ha), warmińsko-mazurskim (403 dt/ha), małopolskim i śląskim (po 401 dt/ha), a najniższe, poniżej 350 dt/ha, w województwach: lubuskim (334 dt/ha), podlaskim (337 dt/ha) i mazowieckim (345 dt/ha).

Tabl.7 . Produkcja buraków cukrowych

Wyszczególnienie	1996-2000a)	2002	2003 b)	
	w liczbach bezwzględnych			2002=100
Powierzchnia w tys. ha	395,4	303,0	286,3	94,5
Plony z 1 ha w dt	377	443	380	85,8
Zbiory w mln t	14,9	13,4	10,9	80,9

a) Przeciętne roczne b) Szacunek wynikowy.

Zbiory buraków cukrowych w bieżącym roku określa się na blisko 10,9 mln t, tj. o blisko 2,6 mln t (o 19,1%) mniej od zbiorów uzyskanych w roku ubiegłym, i o 4,1 mln t (o 27,2%) mniej od średniej z lat 1996-2000.

Największą produkcję buraków cukrowych powyżej 1,0 mln t odnotowano w województwach: wielkopolskim (2,0 mln t), kujawsko-pomorskim (1,9 mln t), lubelskim (1,6 mln t) i dolnośląskim (1,0 mln t) zaś najmniejszą poniżej 100,0 tys. t w województwach: lubuskim (68,5 tys. ha) i małopolskim (82,6 tys. ha).

Według danych Cukrowniczej Izby Gospodarczej do 10 listopada 2003 r. skup buraków cukrowych wyniósł ok. 8,2 mln t, z czego przerobiono ok. 6,4 mln t i wyprodukowano blisko 1,0 mln t cukru. Wskaźnik polaryzacji krajanki wyniósł 18,05% (w 2002 r - 16,56%), a wydatek cukru około 16,01% (w 2002 r. - 14,53%).

II PRODUKCJA GŁÓWNYCH UPRAW OGRODNICZYCH

Warzywa gruntowe

Ogólna powierzchnia uprawy **warzyw gruntowych** w bieżącym roku wynosiła 198 tys. ha i była większa od ubiegłorocznej o 15,8%. W porównaniu do roku ubiegłego nastąpiło zwiększenie powierzchni uprawy wszystkich podstawowych gatunków warzyw gruntowych. Największy wzrost powierzchni wystąpił w uprawie buraków ćwikłowych (o 32,2%) i pomidorów (o 30,5%). Odnotowano natomiast niewielki spadek powierzchni uprawy warzyw pod osłonami - powierzchnia ich uprawy wynosiła 5441 ha, tj. o 14,0% mniej niż w 2002 r.

Zbiory warzyw gruntowych wyniosły 4420 tys. t, tj. o 12,0% więcej od uzyskanych w roku ubiegłym, przy czym wyższe od ubiegłorocznych były zbiory wszystkich podstawowych gatunków warzyw. W porównaniu z rokiem ubiegłym najbardziej zwiększyły się łączne zbiory warzyw z "grupy pozostałe" oraz zbiory marchwi jadalnej i cebuli.

Zbiory warzyw spod osłon, przy 14% spadku powierzchni ich uprawy w stosunku do roku ubiegłego, zmniejszyły się o 11,0% i wyniosły 671 tys. t. Najbardziej w stosunku do 2002 roku spadła produkcja pozostałych warzyw spod osłon, którą wyszacowano na ok. 100 tys. t, tj. o 27,6% mniej od dość wysokiej produkcji ubiegłorocznej. Zbiory pomidorów

spod osłon wyniosły ok. 372 tys. t i były niższe od o 5,3% od tych z roku poprzedniego, natomiast zbiory ogórków spod osłon były niższe o 10,9% i wyniosły ok. 199 tys. t.

Tabl. 8. Zbiory warzyw gruntowych

Wyszczególnienie	1996 - 2000 ^{a)}	2002	2003	
	w tys. t			2002=100
Ogółem	5346	3948	4420	112,0
kapusta	1846	1189	1237	104,1
kalafiory	248	177	189	107,1
cebula	685	585	678	116,0
marchew jadalna	888	692	835	120,6
buraki ćwikłowe	503	311	333	107,1
ogórki	357	260	290	111,6
pomidory	290	221	234	105,7
pozostałe ^{b)}	529	513	624	121,6

a) Przeciętne roczne. b) Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar, szparagi, koper i inne.

Szacuje się, że łączna produkcja **kapusty** wyniosła w bieżącym roku 1237 tys. t, tj. o 4,1% więcej niż w 2002 r. Wzrost zbiorów kapusty był jedynie wynikiem zwiększenia powierzchni jej uprawy (o 17,7%), natomiast plony tego gatunku spadły w stosunku do roku ubiegłego o 11,6%.

Zbiory **kalafiorów** były także większe niż w roku ubiegłym, tj. o 7,1% i wyniosły 189 tys. t. Wzrost zbiorów był wynikiem zarówno zwiększenia powierzchni uprawy tego gatunku (o 6,0%) jak i niewielkiego wzrostu plonów (o 1,1%).

Zbiory **cebuli** w bieżącym roku wyniosły 678 tys. t, tj. o 16,0% więcej od zbiorów ubiegłorocznych. Zwiększenie zbiorów było jedynie skutkiem zwiększenia powierzchni uprawy (o 17,2%), gdyż plonowanie tego gatunku było zbliżone do ubiegłorocznego. Cebula dobrze dorastała, a z uwagi na zadawałające dosuszenie wykazuje, podobnie jak w roku ubiegłym, wysoką jakość przechowalniczą.

Zbiory **warzyw korzeniowych** w bieżącym roku były także wyższe od ubiegłorocznych. Szczególnie wysokie były tegoroczne zbiory **marchwi jadalnej**, zarówno z powodu wyższych plonów (o 10,8%), jak i zwiększenia powierzchni ich uprawy (o 9,0%). Zbiory tego gatunku wyniosły 835 tys. t, tj. o 20,6% więcej od ubiegłorocznych. Zbiory **buraków ćwikłowych** wyniosły natomiast 333 tys. t, tj. o 7,1% więcej niż w roku 2002. Wzrost zbiorów buraków ćwikłowych był jedynie wynikiem znacznego zwiększenia powierzchni uprawy o 32,2%, gdyż plony tego gatunku w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyły się o 18,7%.

W bieżącym roku zbiory warzyw ciepłolubnych były wyższe w porównaniu do ubiegłorocznych na skutek zwiększenia arealu ich uprawy. Szacuje się, że tegoroczne zbiory **ogórków** były o 11,6% wyższe od uzyskanych w 2002 r. i wyniosły 290 tys. t. Plonowanie ogórków utrzymało się na stosunkowo wysokim poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego.

Zbiory **pomidorów** w 2003 r. wyniosły 234 tys. t i były wyższe o 5,7% od ubiegłorocznych. Było to jedynie wynikiem znacznego wzrostu powierzchni uprawy (o 30,5%), gdyż plony tego gatunku zmniejszyły się o 19,0% w stosunku do bardzo wysokich plonów z roku ubiegłego.

Łączne zbiory **warzyw "pozostałych"** szacowano na 624 tys. t, tj. o 21,6% więcej od ubiegłorocznych. Wzrost zbiorów w tej grupie warzyw wystąpił przede wszystkim na skutek zwiększenia arealu uprawy (o 15,4%), natomiast plonowania (o 4,9%).

Owoce z drzew

W bieżącym roku produkcja **owoców z drzew** wyniosła 2876 tys. t, tj. o 10,4% więcej od ubiegłorocznej. Na zwiększenie tegorocznych zbiorów owoców z drzew wpłynęły wyższe od poprzednich zbiory większości gatunków owoców z drzew, zwłaszcza jabłek i wiśni. Niższe od ubiegłorocznych były jedynie zbiory gruszek oraz brzoskwiń.

Tabl. 9. Zbiory owoców z drzew

Wyszczególnienie	1996 - 2000 ^{a)}	2002	2003	
	w tys. t			2002=100
Ogółem	2134	2604	2876	110,4
jabłonie	1758	2168	2428	112,0

grusze	68	92	77	83,8
śliwy	108	103	110	106,5
wiśnie	145	173	191	110,4
czereśnie	38	41	44	108,3
pozostałe ^{b)}	17	27	26	94,8
w tym orzechy włoskie	x	8	8	106,5

a) Przeciętne roczne. b) Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie.

Szacuje się, że zbiory **jabłek** w bieżącym roku wyniosły 2428 tys. t i były o 12,0% wyższe od zbiorów ubiegłorocznych. Jabłonie przezimowały dobrze i kwitły obficie, z wyjątkiem odmian, które wyjątkowo dobrze owocowały w roku ubiegłym (Jonagold i Lobo). Kwitnienie było jednak opóźnione. Plonowanie jabłoni w bieżącym roku było wysokie - bardzo dobrze plonowały odmiany Idared i Gloster, których udział w ogólnej ilości drzew jabłoni jest znaczący. Susza i wysokie temperatury powietrza utrzymujące się w czasie wzrostu owoców w lipcu i sierpniu w wielu rejonach kraju spowodowały ograniczenie przyrostu masy jabłek, ale późniejsze - zwłaszcza wrzesniowe opady pozwoliły na dalsze dorastanie owoców. W bieżącym roku warunki atmosferyczne sprzyjały dobrej jakości i wybarwieniu jabłek, bezdeszczowa i słoneczna pogoda ograniczyła występowanie chorób bakteryjnych i grzybowych.

Zbiory **gruszek** w bieżącym roku były bardzo niskie i wyniosły 77 tys. t, tj. o 16,2% mniej od dość wysokich ubiegłorocznych. Było to jedynie wynikiem bardzo słabego plonowania tego gatunku na skutek przemienności owocowania i lokalnych przemarznięć gruszy, a w efekcie słabego zawiązywania owoców, a także na skutek suszy występującej w okresie wzrostu gruszek. Ponadto jakość owoców nie była najlepsza.

Zbiory **śliwek** w 2003 r. wyniosły 110 tys. t i były o 6,5% wyższe od ubiegłorocznych. Przyczyną uzyskania większej tegorocznej produkcji śliwek było jedynie wyższe niż w roku 2002 plonowanie tego gatunku. Powierzchnia uprawy śliw uległa natomiast zmniejszeniu.

Zbiory **wiśni** wyniosły 191 tys. t i były większe od ubiegłorocznych (o 10,4%) z uwagi na zwiększenie plonowania. Wiśnie bardzo dobrze zawiązywały owoce. Areal uprawy wiśni uległ natomiast niewielkiemu zmniejszeniu.

Zbiory **czereśni** wyniosły 44 tys.t, tj. o 8,3% więcej od produkcji 2002 r., co było wynikiem jedynie wzrostu plonowania tego gatunku, gdyż powierzchnia uprawy czereśni uległa zmniejszeniu w 2003 r. Warunki atmosferyczne w ostatnim sezonie wegetacyjnym były wyjątkowo korzystne dla czereśni. Podobnie jak wiśnie drzewa tego gatunku bardzo dobrze zawiązywały owoce. Utrzymująca się w okresie dorastania owoców susza ograniczyła potencjalne możliwości plonowania. Dobre warunki atmosferyczne podczas zbioru nie spowodowały jednak strat z tytułu spęknięcia owoców.

Łączna produkcja **brzoskwiń, moreli i orzechów włoskich** była niższa od ubiegłorocznej (o 5,2%) i wyniosła 26 tys. t. Wpłynęło na to niskie plonowanie brzoskwiń oraz zmniejszenie areалу uprawy tego gatunku, a także mniejsza w porównaniu z rokiem poprzednim powierzchnia uprawy moreli. Jedynie areal uprawy orzechów włoskich zwiększył się nieco w stosunku do roku poprzedniego, co przy plonowaniu tego gatunku zbliżonym do poziomu roku ubiegłego, wpłynęło na wzrost produkcji orzechów włoskich o 6,5% w stosunku do 2002 r.

Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Łączne zbiory **owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych** wyniosły 433 tys. t i były o 4,6% wyższe od ubiegłorocznych.

Tabl. 10. Zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Wyszczególnienie	1996 - 2000 ^{a)}	2002	2003	
	w tys. t			2002=100
Ogółem	430	414	433	104,6
truskawki	169	153	131	85,8
maliny	41	45	43	95,7
porzeczki	166	157	192	122,3
agrest	35	22	20	93,6
pozostałe ^{b)}	19	37	47	123,9

a) Przeciętne roczne. b) Aronia, borówka wysoka oraz inne krzewy owocowe i plantacje jagodowe.

Zbiory **truskawek** wyniosły 131 tys. t, tj. o 14,2% mniej od stosunkowo niewysokich zbiorów 2002 r. Na tak niskie zbiory w stosunku do roku poprzedniego miało wpływ jedynie zmniejszenie plonowania, gdyż powierzchnia uprawy tego gatunku wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 15,7%. Przemarznięcia występujące na niektórych plantacjach i słabe kwitnienie truskawek wpłynęły niekorzystnie na ich plonowanie. Niesprzyjające warunki atmosferyczne w czasie zbiorów (wysokie temperatury i brak wilgoci w glebie) spowodowały znaczne skrócenie okresu owocowania i wpłynęły na dalsze ograniczenie plonowania oraz słabą jakość owoców.

Łączne zbiory **porzeczek** wyniosły 192 tys. t i były o 22,3% wyższe od ubiegłorocznych, co było wynikiem większej niż

w roku ubiegłym liczby krzewów, a także stosunkowo dobrego plonowania. Przy niewielkim spadku plonów w stosunku do uzyskanych w poprzednim sezonie wegetacji (o 3,0%) i nieznacznym zmniejszeniu arealu uprawy **malin** (o 1,2%) osiągnięte zbiory tych owoców były niższe od ubiegłorocznych o 4,3% i wyniosły ok. 43 tys. t.

Zbiory **agrestu** oszacowano w 2003 roku na 20 tys. t, tj. o 6,4% mniej niż w roku poprzednim, przy tylko nieco zmniejszeniu powierzchni uprawy i niewielkim spadku plonów. Na zmniejszenie plonu mogła mieć wpływ susza występująca w niektórych rejonach kraju.

Łączne zbiory **pozostałych owoców jagodowych** wyniosły niespełna 47 tys. t, tj. o 23,9% więcej niż w 2002 r. Plony grupy owoców jagodowych pozostałych łącznie były w bieżącym roku znacznie wyższe niż w roku poprzednim (o 35,6%). Wpłynęły na to bardzo wysokie plony aronii i borówki wysokiej.

ZAŁĄCZNIK nr 1

PRZEBIEG WARUNKÓW AGMOMETEOROLOGICZNYCH ORAZ JESIENNA OCENA STANU UPRAW

Bieżący rok charakteryzował się dużym zróżnicowaniem warunków termiczno-wilgotnościowych. Warunki zimowania roślin w I kwartale br. były okresami niekorzystne, ze względu na duże dobowe wahania temperatury powietrza powodujące powtarzające się procesy rozmarzania i zamarzania gleby, a także zastoiska wody na polach powstające z topniejącego śniegu, oraz tworzenie się na polach przy spadkach temperatury skorupy lodowej uszkadzającej mechanicznie rośliny.

Ruszenie wegetacji roślin nastąpiło w końcu marca, jednak powrót zimowej pogody na początku kwietnia spowodował zahamowanie rozpoczynającej się wegetacji. W połowie kwietnia w całym kraju nastąpiło ponowne ruszenie wegetacji, a bardzo ciepła i słoneczna pogoda w ostatniej dekadzie kwietnia przyspieszyła tempo wzrostu i rozwoju roślin. Wyraźne pogorszenie warunków meteorologicznych nastąpiło w II dekadzie maja. Niemal bezdeszczowa pogoda, przy bardzo wysokich temperaturach i dużym nasłonecznieniu spowodowała na znacznym obszarze kraju nadmierne przesuszenie gleby i rozwój suszy glebowej. Niedobór wilgoci w glebie utrzymujący się na znacznym obszarze kraju również w czerwcu, a więc w okresie formowania ziarna zbóż i rzepaku spowodował gorsze jego wypełnienie. Ciepła, słoneczna pogoda w lipcu wpłynęła na przyspieszenie dojrzewania zbóż i rzepaku oraz wcześniejsze niż przeciętnie rozpoczęcie żniw - na początku II dekady lipca. Warunki przeprowadzania żniw w lipcu i w I połowie sierpnia, kiedy dobiegały końca zbiory owsa, pszenicy i jęczmienia jarego były na ogół dobre. Zebrane ziarno nie wymagało dosuszania. Przy utrzymującym się niskim poziomie zużycia plonotwórczych środków produkcji (nawożenia, kwalifikowanego materiału siewnego i środków ochrony roślin) na wielkość tegorocznych zbiorów największy wpływ miał więc niedobór opadów utrzymujący się od III dekady maja do końca września. Niedobór opadów utrzymujący się w sierpniu wpływał niekorzystnie na wegetację roślin okopowych, zwłaszcza ziemniaków. Słoneczne sierpniowe dni sprzyjały gromadzeniu cukru w korzeniach buraków cukrowych.

Wykopki ziemniaków rozpoczęto już w końcu sierpnia, powszechnie wykonywano je jednak w I i II dekadzie września. W II połowie września przystąpiono do zbioru buraków cukrowych. We wrześniu przeprowadzano orki, wysiewano oziminy, a pod koniec miesiąca obserwowano wschody zbóż ozimych. W październiku nastąpiło znaczne ochłodzenie, które zwolniło procesy życiowe roślin, a miejscami nastąpiło nawet zahamowanie wegetacji roślin ozimych. Prawie w całej Polsce temperatura powietrza przy gruncie spadła poniżej - 5 °C. Lokalnie na północnym wschodzie oraz południu Polski temperatura przy gruncie spadła nawet poniżej - 10 °C, przy czym najniższa w rejonie Suwałk wyniosła - 14,7 °C.

W wyniku częstych, a miejscami znacznych opadów, prawie w całym kraju wilgotność wierzchniej warstwy gleby wzrosła w październiku do poziomu zabezpieczającego potrzeby wodne upraw ozimych. Opady wpłynęły korzystnie na warunki przeprowadzania orki, dalsze siewy ozimin, a także procesy kiełkowania ziarna i wschody roślin. Utrudniony natomiast był zbiór roślin okopowych. Na początku października dobiegły końca siewy żyta i pszenżyta ozimego, a w II dekadzie miesiąca zakończono w całej Polsce siew pszenicy ozimej. Z powodu dużej rozpiętości terminów siewów, stopień wyrośnięcia i rozwoju ozimin był zróżnicowany. Zboża wysiane we wrześniu weszły już w fazę krzewienia. W drugiej dekadzie października dalej prowadzono zbiór buraków cukrowych. Pod koniec października powszechnie zakończono zbiory kukurydzy na ziarno, które w bieżącym roku przedłużyły się ze względu na opady deszczu występujące w tym miesiącu. Wielkość opadów w październiku br. była większa o 29% od normy opadów dla października.

Znaczne spadki temperatury powietrza, występujące w drugiej połowie miesiąca stwarzały duże zagrożenie, dla jeszcze nie zebranych z pól roślin, a także dla wykopanych i niedostatecznie zabezpieczonych ziemniaków i buraków cukrowych.

Po zimie 2002/2003 nie odnotowano większych strat w uprawach sadowniczych. Drzewa i krzewy owocowe przezimowały na ogół dobrze i tylko w niektórych rejonach kraju wystąpiły niewielkie przemarznięcia. Podczas zimy istotnym uszkodzeniom uległy jedynie sady brzoskwiniowe i lokalnie uprawy gruszy i śliw. Nieznacznym uszkodzeniom mrozowym uległy również w niektórych rejonach Polski plantacje truskawek.

Z uwagi na niskie temperatury utrzymujące się w marcu i w pierwszej dekadzie kwietnia, kwitnienie roślin sadowniczych było nieco opóźnione. Drzewa i krzewy owocowe kwitły jednak na ogół obficie.

Warunki atmosferyczne w lipcu i sierpniu spowodowały przyspieszenie wegetacji. Długotrwała susza, utrzymująca się przez całe lato w większości rejonów kraju, wpłynęła na zahamowanie przyrostu masy owoców. Opady deszczu występujące w ostatniej dekadzie sierpnia i w ostatniej dekadzie września poprawiły stan uwilgotnienia gleby, co sprzyjało wzrostowi owoców zbieranych jesienią.

Tegoroczne siewy warzyw gruntowych były opóźnione o około dwa tygodnie. Wiosenna i letnia susza utrzymująca się na przeważającym obszarze kraju powodowała zahamowanie wzrostu roślin. Długotrwała susza utrzymująca się w miesiącach letnich spowodowała ograniczenie plonowania wielu gatunków warzyw, zwłaszcza kapustnych. We wrześniu warunki uwilgotnienia gleby poprawiły się, co zniwelowało nieco niekorzystny wpływ niedoboru wilgoci na plonowanie warzyw zbieranych jesienią - zwłaszcza kapustnych i korzeniowych. Występujące przez całe lato wysokie temperatury powietrza sprzyjały plonowaniu warzyw ciepłolubnych.

Z oceny przeprowadzonej w listopadzie wynika, że zbóż ozimych (bez mieszanek zbożowych) pod zbiory 2004 r. zasiano niecałe 4,4 mln ha, tj. o ok. 2,0% więcej w porównaniu do powierzchni ubiegłorocznej, w tym pszenicy ozimej zasiano blisko 1,9 mln ha, a żyta ponad 1,5 mln ha. Powierzchnię rzepaku ozimego szacuje się na około 383,5 tys. ha, tj. o 11,0% więcej niż w roku ubiegłym.

Zimna pogoda w II dekadzie października spowodowała zahamowanie wegetacji, jednak znaczny wzrost temperatury w listopadzie pobudził procesy życiowe roślin. Jeszcze w III dekadzie listopada bardzo ciepła, jak na tę porę roku pogoda sprzyjała wegetacji, a spadki temperatury nocą poniżej 0°C stwarzały korzystne warunki dla hartowania się ozimin.

Stan zasiewów zbóż ozimych przed wejściem w okres zimowego spoczynku był nieco lepszy niż przed rokiem. Oceniono go na 3,6 - 3,7 stopnia kwalifikacyjnego, tj. o 0,2 stopnia wyżej niż w roku ubiegłym.

W przekroju terytorialnym stan plantacji był jednak bardzo zróżnicowany. W zależności od terminu siewów i od warunków agrometeorologicznych w okresie siewów i wschodów roślin, oceny stanu poszczególnych gatunków zbóż ozimych wahały się:

- dla pszenicy od 3,0 w województwie śląskim do 3,9 w województwach pomorskim i zachodniopomorskim;
- dla żyta od 3,1 w województwie lubuskim do 4,5 w województwie lubelskim;
- dla jęczmienia od 3,1 w województwie śląskim do 4,0 w województwie lubelskim;
- dla pszenżyta od 3,3 w województwach lubuskim, opolskim i warmińsko-mazurskim do 4,5 w województwie lubelskim.

Plantacje rzepaku i rzepiku ozimego oceniono na 3,6 stopnia kwalifikacyjnego, tj. o 0,2 stopnia wyżej niż przed rokiem. Oceny stanu plantacji rzepaku wahały się od 2,9 stopnia kwalifikacyjnego w województwie śląskim do 4,0 stopnia w województwie pomorskim.

Tabl. 11. Temperatura powietrza i opady.

Wyszczególnienie	Średnia krajowa temperatura powietrza		Średnie krajowe sumy opadów	
	°C	odchylenie od normy ^{a/}	mm	% normy ^{a/}
JESIEŃ ^{b/} 2002				
Wrzesień - I dekada	18,0	3,5	7	31
- II dekada	12,3	-0,3	22	122
- III dekada	9,2	-2,6	19	117
Październik - I dekada	8,5	-1,9	26	176
- II dekada	6,3	-2,4	26	173
- III dekada	7,2	1,2	41	285
Listopad - I dekada	1,4	-3,5	16	129
- II dekada	6,2	3,4	8	51
- III dekada	5,3	4,0	15	120
ZIMA ^{b/} 2002/2003				
Grudzień -I dekada	-4,5	-4,7	2	19
- II dekada	-5,0	-4,9	3	22
- III dekada	-5,3	-4,8	10	73
Styczeń ^{c/}	-2,3	-0,5	35	110
Luty ^{c/}	-4,2	-3,3	10	36
Marzec ^{c/}	2,3	-0,4	18	52
Kwiecień ^{c/}	7,2	-0,3	31,8	79
Maj ^{c/}	15,1	2,2	60,0	102
Czerwiec ^{c/}	17,9	2,1	38,9	52
Lipiec ^{c/}	19,3	1,6	93,7	111
Sierpień ^{c/}	18,8	1,5	35,4	51

Wrzesień ^{c/}	13,9	0,9	37,7	68
Październik ^{c/}	5,6	-2,8	57,1	129

a/ jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000

b/ średnie dekadowe

c/ średnie miesięczne. /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.

TABLICE

zawierają:

- Zboża ogółem (bez mieszanek zbożowo-strączkowych)
- Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi
- Pszenica ogółem
- Żyto
- Jęczmień
- Owies
- Pszenżyto
- Mieszanki zbożowe
- Rzepak i rzepik
- Ziemniaki